

2013

Duman Sirküleri

KONU :

İş Sağlığı ve İş Güvenliği Kanunu Hk.

ÖZET

İş Sağlığı ve İş Güvenliği Kanunu kapsamında işyerleri tarafından Risk Değerlendirme Raporu, Acil Eylem Planının Hazırlanması, Çalışan Eğitimleri Yapılması, Ölçüm ve Muayene İşlemlerinin Tamamlanması, İşyeri çalışanları temsilci atamaları, İş sağlığı - iş güvenliği kurulu kurulması ve İşyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı çalıştırma mecburiyeti gibi yükümlülükler ve uygulama başlama tarihleri yer almaktadır.

Duman Bağımsız Denetim, Mali

Müşavirlik, Vergi Yargısı

05.03.2013

GİRİŞ

6331 Sayılı İş Sağlığı ve İş Güvenliği Kanunu 01.01.2013 tarihinde yürürlüğe girmiş ve 29 Aralık 2012 tarihinde 3 yönetmelik ve 26 Aralık 2012 tarihinde 1 tebliğ yayımlanarak bir kısım yan düzenlemeler oluşmuştur. Bu yönetmeliklere göre siz işverenlerin yapması gerekenler hususunda bir karmaşa yaşandığı bu belirsizliğin giderilmesi amacıyla bu sirkünün hazırlanması ihtiyacı doğmuştur.

AMAÇ

Bu Kanunun amacı; işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması ve mevcut sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi için işveren ve çalışanların görev, yetki, sorumluluk, hak ve yükümlülüklerini düzenlemektir.

KAPSAM VE İSTİSNALAR

Bu Kanun; kamu ve özel sektöre ait bütün işlere ve işyerlerine, bu işyerlerinin işverenleri ile işveren vekillerine, çırak ve stajyerler de dâhil olmak üzere tüm çalışanlarına faaliyet konularına bakılmaksızın uygulanır.

Ancak aşağıda belirtilen faaliyetler ve kişiler hakkında bu Kanun hükümleri uygulanmaz:

- Fabrika, bakım merkezi, dikimevi ve benzeri işyerlerindeki hariç Türk Silahlı Kuvvetleri, genel kolluk kuvvetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığının faaliyetleri.
- Afet ve acil durum birimlerinin müdahale faaliyetleri.
- Ev hizmetleri.
- Çalışan istihdam etmeksizin kendi nam ve hesabına mal ve hizmet üretimi yapanlar.
- Hükümlü ve tutuklulara yönelik infaz hizmetleri sırasında, iyileştirme kapsamında yapılan işyurdu, eğitim, güvenlik ve meslek edindirme faaliyetleri.

TANIMLAR

Risk değerlendirme: İşyerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek tehlikelerin belirlenmesi, bu tehlikelerin riske dönüşmesine yol açan faktörler ile tehlikelerden kaynaklanan risklerin analiz edilerek derecelendirilmesi ve kontrol tedbirlerinin kararlaştırılması amacıyla yapılması gerekli çalışmaları,

Tehlike: İşyerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek, çalışanı veya işyerini etkileyebilecek zarar veya hasar verme potansiyelini,

Tehlike sınıfı: İş sağlığı ve güvenliği açısından, yapılan işin özelliği, işin her safhasında kullanılan veya ortaya çıkan maddeler, iş ekipmanı, üretim yöntem ve şekilleri, çalışma ortam ve şartları ile ilgili diğer hususlar dikkate alınarak işyeri için belirlenen tehlike grubunu,

Risk: Tehlikeden kaynaklanacak kayıp, yaralanma ya da başka zararlı sonuç meydana gelme ihtimalini,

Önleme: İşyerinde yürütülen işlerin bütün safhalarında iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili riskleri ortadan kaldırmak veya azaltmak için planlanan ve alınan tedbirlerin tümünü,

Ortak sağlık ve güvenlik birimi: Kamu kurum ve kuruluşları, organize sanayi bölgeleri ile Türk Ticaret Kanununa göre faaliyet gösteren şirketler tarafından, işyerlerine iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini sunmak üzere kurulan gerekli donanım ve personele sahip olan ve Bakanlıkça yetkilendirilen birimi,

Meslek hastalığı: Mesleki risklere maruziyet sonucu ortaya çıkan hastalığını ifade etmektedir.

İŞVERENLERİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

1. İşveren, çalışanların işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlamakla yükümlü olup bu çerçevede;
  - a. Mesleki risklerin önlenmesi, eğitim ve bilgi verilmesi dâhil her türlü tedbirin alınması, organizasyonun yapılması, gerekli araç ve gereçlerin sağlanması, sağlık ve güvenlik tedbirlerinin değişen şartlara uygun hale getirilmesi ve mevcut durumun iyileştirilmesi için çalışmalar yapar,
  - b. İşyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyulup uyulmadığını izler, denetler ve uygunsuzlukların giderilmesini sağlar,
  - c. Risk değerlendirmesi yapar veya yaptırır,
  - d. Çalışana görev verirken, çalışanın sağlık ve güvenlik yönünden işe uygunluğunu göz önüne alır,
  - e. Yeterli bilgi ve talimat verilenler dışındaki çalışanların hayati ve özel tehlike bulunan yerlere girmemesi için gerekli tedbirleri alır.
2. İşyeri dışındaki uzman kişi ve kuruluşlardan hizmet alınması, işverenin sorumluluklarını ortadan kaldırmaz,
3. Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği alanındaki yükümlülükleri, işverenin sorumluluklarını etkilemez,
4. İşveren, iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin maliyetini çalışanlara yansıtamaz.

İşveren bu yükümlülüklerini aşağıdaki ilkeler ışığında gerçekleştirir;

- Risklerden kaçınmak,
- Kaçınılması mümkün olmayan riskleri analiz etmek,
- Risklerle kaynağında mücadele etmek,
- İşin kişilere uygun hale getirilmesi için işyerlerinin tasarımı ile iş ekipmanı, çalışma şekli ve üretim metotlarının seçiminde özen göstermek, özellikle tekdüze çalışma ve üretim temposunun sağlık ve güvenliğe olumsuz etkilerini önlemek, önlenemiyor ise en aza indirmek,
- Teknik gelişmelere uyum sağlamak,
- Tehlikeli olanı, tehlikesiz veya daha az tehlikeli olanla değiştirmek,
- Teknoloji, iş organizasyonu, çalışma şartları, sosyal ilişkiler ve çalışma ortamı ile ilgili faktörlerin etkilerini kapsayan tutarlı ve genel bir önleme politikası geliştirmek,
- Toplu korunma tedbirlerine, kişisel korunma tedbirlerine göre öncelik vermek,
- Çalışanlara uygun talimatlar vermek.

ÇALIŞANLARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

1. Çalışanlar, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili aldıkları eğitim ve işverenin bu konudaki talimatları doğrultusunda, kendilerinin ve hareketlerinden veya yaptıkları işten etkilenen diğer çalışanların sağlık ve güvenliklerini tehlikeye düşürmemekle yükümlüdür,
2. Çalışanların, işveren tarafından verilen eğitim ve talimatlar doğrultusunda yükümlülükleri şunlardır:
  - a. İşyerindeki makine, cihaz, araç, gereç, tehlikeli madde, taşıma ekipmanı ve diğer üretim araçlarını kurallara uygun şekilde kullanmak, bunların güvenlik donanımlarını doğru olarak kullanmak, keyfi olarak çıkarmamak ve değiştirmemek,
  - b. Kendilerine sağlanan kişisel koruyucu donanımı doğru kullanmak ve korumak,

- c. İşyerindeki makine, cihaz, araç, gereç, tesis ve binalarda sağlık ve güvenlik yönünden ciddi ve yakın bir tehlike ile karşılaştıklarında ve koruma tedbirlerinde bir eksiklik gördüklerinde, işverene veya çalışan temsilcisine derhal haber vermek,
- d. Teftişe yetkili makam tarafından işyerinde tespit edilen noksanlık ve mevzuata aykırılıkların giderilmesi konusunda, işveren ve çalışan temsilcisi ile iş birliği yapmak,
- e. Kendi görev alanında, iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için işveren ve çalışan temsilcisi ile iş birliği yapmak.

ÇALIŞAN TEMSİLCİSİ

1. İşveren; işyerinin değişik bölümlerindeki riskler ve çalışan sayılarını göz önünde bulundurarak dengeli dağılıma özen göstermek kaydıyla, çalışanlar arasında yapılacak seçim veya seçimle belirlenemediği durumda atama yoluyla, aşağıda belirtilen sayılarda çalışan temsilcisini görevlendirir:
  - a) İki ile elli arasında çalışanı bulunan işyerlerinde bir.
  - b) Ellibir ile yüz arasında çalışanı bulunan işyerlerinde iki.
  - c) Yüzbir ile beşyüz arasında çalışanı bulunan işyerlerinde üç.
  - ç) Beşyüzbir ile bin arasında çalışanı bulunan işyerlerinde dört.
  - d) Binbir ile ikibin arasında çalışanı bulunan işyerlerinde beş.
  - e) İkibinbir ve üzeri çalışanı bulunan işyerlerinde altı.
2. Birden fazla çalışan temsilcisinin bulunması durumunda baş temsilci, çalışan temsilcileri arasında yapılacak seçimle belirlenir,
3. Çalışan temsilcileri, tehlike kaynağının yok edilmesi veya tehlikeden kaynaklanan riskin azaltılması için, işverene öneride bulunma ve işverenden gerekli tedbirlerin alınmasını isteme hakkına sahiptir,
4. Görevlerini yürütmeleri nedeniyle, çalışan temsilcileri ve destek elemanlarının hakları kısıtlanamaz ve görevlerini yerine getirebilmeleri için işveren tarafından gerekli imkânlar sağlanır.
5. İşyerinde yetkili sendika bulunması hâlinde, işyeri sendika temsilcileri çalışan temsilcisi olarak da görev yapar.

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KURULU

1. Elli ve daha fazla çalışanın bulunduğu ve altı aydan fazla süren sürekli işlerin yapıldığı işyerlerinde işveren, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışmalarda bulunmak üzere kurul oluşturur. İşveren, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatına uygun kurul kararlarını uygular,
2. Altı aydan fazla süren asıl işveren-alt işveren ilişkisinin bulunduğu hallerde;
  - a. Asıl işveren ve alt işveren tarafından ayrı ayrı kurul oluşturulmuş ise, faaliyetlerin yürütülmesi ve kararların uygulanması konusunda iş birliği ve koordinasyon asıl işverence sağlanır,
  - b. Asıl işveren tarafından kurul oluşturulmuş ise, kurul oluşturması gerekmeyen alt işveren, koordinasyonu sağlamak üzere vekâleten yetkili bir temsilci atar,

- c. İşyerinde kurul oluşturması gerekmeyen asıl işveren, alt işverenin oluşturduğu kurula iş birliği ve koordinasyonu sağlamak üzere vekâleten yetkili bir temsilci atar,
  - d. Kurul oluşturması gerekmeyen asıl işveren ve alt işverenin toplam çalışan sayısı elliden fazla ise, koordinasyonu asıl işverence yapılmak kaydıyla, asıl işveren ve alt işveren tarafından birlikte bir kurul oluşturulur,
3. Aynı çalışma alanında birden fazla işverenin bulunması ve bu işverenlerce birden fazla kurulun oluşturulması hâlinde işverenler, birbirlerinin çalışmalarını etkileyebilecek kurul kararları hakkında diğer işverenleri bilgilendirir.

İŞİN DURDURULMASI

1. İşyerindeki bina ve eklentilerde, çalışma yöntem ve şekillerinde veya iş ekipmanlarında çalışanlar için hayati tehlike oluşturan bir husus tespit edildiğinde; bu tehlike giderilinceye kadar, hayati tehlikenin niteliği ve bu tehlikeden doğabilecek riskin etkileyebileceği alan ile çalışanlar dikkate alınarak, işyerinin bir bölümünde veya tamamında iş durdurulur. Ayrıca çok tehlikeli sınıfta yer alan maden, metal ve yapı işleri ile tehlikeli kimyasallarla çalışılan işlerin yapıldığı veya büyük endüstriyel kazaların olabileceği işyerlerinde, risk değerlendirmesi yapılmamış olması durumunda iş durdurulur,
2. İş sağlığı ve güvenliği bakımından teftişe yetkili üç iş müfettişinden oluşan heyet, iş sağlığı ve güvenliği bakımından teftişe yetkili iş müfettişinin tespiti üzerine gerekli incelemeleri yaparak, tespit tarihinden itibaren iki gün içerisinde işin durdurulmasına karar verebilir. Ancak tespit edilen hususun acil müdahaleyi gerektirmesi hâlinde; tespiti yapan iş müfettişi, heyet tarafından karar alınıncaya kadar geçerli olmak kaydıyla işi durdurur,
3. İşin durdurulması kararı, ilgili mülki idare amirine ve işyeri dosyasının bulunduğu Çalışma ve İş Kurumu il müdürlüğüne bir gün içinde gönderilir. İşin durdurulması kararı, mülki idare amiri tarafından yirmidört saat içinde yerine getirilir. Ancak, tespit edilen hususun acil müdahaleyi gerektirmesi nedeniyle verilen işin durdurulması kararı, mülki idare amiri tarafından aynı gün yerine getirilir.
4. İşveren, yerine getirildiği tarihten itibaren altı iş günü içinde, yetkili iş mahkemesinde işin durdurulması kararına itiraz edebilir. İtiraz, işin durdurulması kararının uygulanmasını etkilemez. Mahkeme itirazı öncelikle görüşür ve altı iş günü içinde karara bağlar. Mahkeme kararı kesindir.
5. İşverenin işin durdurulmasını gerektiren hususların giderildiğini Bakanlığa yazılı olarak bildirmesi hâlinde, en geç yedi gün içinde işyerinde inceleme yapılarak işverenin talebi sonuçlandırılır.
6. İşveren, işin durdurulması sebebiyle işsiz kalan çalışanlara ücretlerini ödemekle veya ücretlerinde bir düşüklük olmamak üzere meslek veya durumlarına göre başka bir iş vermekle yükümlüdür.

İDARİ PARA CEZALARI

1. İşveren “Mesleki risklerin önlenmesi, eğitim ve bilgi verilmesi dâhil her türlü tedbirin alınması, organizasyonun yapılması, gerekli araç ve gereçlerin sağlanması, sağlık ve güvenlik tedbirlerinin değişen şartlara uygun hale getirilmesi ve mevcut durumun iyileştirilmesi için çalışmalar yapmaması veya “İşyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyulup uyulmadığını izlemediğinde, ve uygunsuzlukların giderilmesini sağlamadığı” takdirde her bir yükümlülük için ayrı ayrı ikibin Türk Lirası,

2. İş güvenliği uzmanı veya işyeri hekimi görevlendirmeyen işverene görevlendirmedeği her bir kişi için beşbin Türk Lirası, aykırılığın devam ettiği her ay için aynı miktar, diğer sağlık personeli görevlendirmeyen işverene ikibinbeşyüz Türk Lirası, aykırılığın devam ettiği her ay için aynı miktar,
3. İşyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanlarının hak ve yetkilerini kısıtlayan ve çalışma süreleri nedeniyle işyeri hekimi veya uzmanlarını tam süreli çalıştırmayan işverene her bir ihlal için ayrı ayrı bin beş yüz Türk Lirası,
4. Risk değerlendirmesi yapmayan veya yaptırmayan işverene üçbin Türk Lirası, aykırılığın devam ettiği her ay için dörtbinbeşyüz Türk Lirası, maruz kalınan riskleri belirlemeye yönelik kontrol, ölçüm, inceleme ve araştırmayı yapmayan işverene binbeşyüz Türk Lirası,
5. Acil durum planları, yangınla mücadele ve ilk yardım için gerekli inceleme tahlil ve değerlendirmeyi yapmayan, önlemleri almayan işverene bin Türk Lirası,
6. Ciddi, yakın ve önlenemeyen tehlikenin meydana gelmesi durumunda işveren, işyerinin tahliyesini sağlamazsa bin Türk Lirası,
7. İş kazaları kayıtlarını tutmayan işverene bin beş yüz TL, iş kazalarını sosyal güvenlik kurumuna bildirmeyen işverene iki bin Türk Lirası,
8. Sağlık gözetimine tabi tutulmayan veya sağlık raporu alınmayan her çalışan için bin Türk Lirası,
9. İş güvenliği ve sağlığının sağlanabilmesi için çalışanları bilgilendirilmeyen işverene her bir çalışan için bin Türk Lirası,
10. Çalışanlarına eğitim vermeyen veya verdiği eğitim ücretini çalışanlara yansıtan işverene her bir çalışan için bin Türk Lirası,
11. Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği için görüşlerini almayan veya katılımını sağlamayan işverene, her bir aykırılık için ayrı ayrı bin Türk Lirası,
12. Çalışan temsilcisi görevlendirmeyen veya görevlendirdiği çalışana gerekli imkanları sağlamayan işverenlere bin Türk Lirası, çalışan temsilcisinin ön gördüğü tedbirleri almayan işverene bin beş yüz Türk Lirası,
13. İş sağlığı ve güvenliği kurulunu kurmayan ve aldığı kararları uygulamayan işverene iki bin Türk Lirası,
14. Birden fazla işyerinin bulunduğu iş merkezleri, iş hanları, sanayi bölgeleri veya siteleri gibi yerlerde, iş sağlığı ve güvenliği konusundaki koordinasyon yönetim tarafından sağlanır. Yönetim, işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği yönünden diğer işyerlerini etkileyecek tehlikeler hususunda gerekli tedbirleri almaları için işverenleri uyarır. Bu uyarılara uymayan işverenleri Bakanlığa bildirir. Bu yükümlülüğünü yerine getirmeyen yönetimlere beşbin Türk Lirası,
15. İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konularda ölçüm, inceleme ve araştırma yapılmasına, numune alınmasına veya eğitim kurumları ile ortak sağlık ve güvenlik birimlerinin kontrol ve denetiminin yapılmasına engel olan işverene beşbin Türk Lirası,
16. İşyerinin bir bölümünde veya tamamında verilen durdurma kararına uymayarak durdurulan işi yönetmelikte belirtilen şartları yerine getirmeden devam ettiren işverene fiil başka bir suç oluştursa dahi onbin Türk Lirası, işi durdurulan personelin ücretini ödemeyen işverene ihlale uğrayan her bir çalışan için bin Türk Lirası, aykırılığın devam ettiği her ay için aynı miktar,
17. Büyük kaza önleme politika belgesi hazırlamayan işverene ellibin Türk Lirası, güvenlik raporunu hazırlayıp Bakanlığın değerlendirmesine sunmadan işyerini faaliyete geçiren, işletilmesine Bakanlıkça izin verilmeyen işyerini açan veya durdurulan işyerinde faaliyete devam eden işverene seksenbin Türk Lirası.

SONUÇ

Yukarıda açıklandığı üzere yasal düzenlemenin öncelikle can kaybını, çalışanların sağlığını, çalışanların icraa etmiş oldukları meslekleri sebebiyle maruz kalabilecekleri tehlikeleri tespit edilmesi ve bunların giderilmesi amacı taşıdığı şüphesizdir.

Ancak, kamuoyunun yeteri kadar bilgilendirilmeden, kaza ve hastalıkları önleyici olmayıp, yasal prosedürlere uymayanların cezalandırıldığı bir yöntem seçip, ardarda yönetmelik ve tebliğler yayınlanmanın bizce çok doğru yöntem olduğu söylenemez. Buna rağmen söz konusu olan bir yasal düzenleme olduğu ve uymamanın yaptırımları olduğu unutulmamalıdır. Özet olarak;

Yapılacak İşlemler

1. Risk değerlendirme raporunun hazırlanması,
2. Acil eylem planının hazırlanması,
3. Çalışanların eğitimlerinin tamamlanması,
4. Ölçüm ve muayene işlemlerinin tamamlanması,
5. İşyeri çalışanları temsilci atamalarının yapılması,
6. İş sağlığı ve iş güvenliği kurulu kurulması,
7. İşyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı çalıştırma mecburiyeti

Not : Yukarıda belirtmiş olduğumuz ilk 6 maddenin yürürlüğü başlamış olup idari yaptırımlara maruz kalmamanız için ivedilikle danışman bir firma ile irtibata geçip söz konusu uygulamaları hayata geçirmeniz önemle rica olunur.

İşyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı çalıştırma mecburiyeti

İşyerleri “Az Tehlikeli” “ Tehlikeli” “ Çok Tehlikeli” olarak 3 sınıfa ayrılmıştır. Sınıf ayrımları 26.12.2012 tarih 28509 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliğinde kendi sınıfınızı tespit edebilirsiniz. Buna göre;

1. 50 kişiden fazla işçi çalıştıran iş yerleri 01.01.2013 tarihinden itibaren iş yeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı bulundurmamak zorunda olup, bu işlemi kendi bünyesinde iş yeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı çalıştırarak yapabilecekleri gibi OSGB şirketlerinden hizmet satın alarak yerine getirebilirler,
2. 50 kişiden az işçi çalıştıran tehlikeli ve çok tehlikeli işyerleri ise 01.07.2013 tarihinden itibaren,
3. 50 kişiden az işçi çalıştıran az tehlikeli işyerleri ise 01.07.2014 tarihinden itibaren yerine getirmek zorundadır.

İşçi sayısı tespit edilirken dikkat edilecek hususlar,

1. Ankara, İstanbul ve İzmir illerinde işyerleri bulunan bir şirketin her işyerinde 25 personel çalıştırdığı ve az tehlikeli sınıfta yer alan bir iş yapıyorsa işyeri hekimi yükümlülüğü her iş yeri için ayrı ayrı 01.07.2014 tarihinde yerine getirilmesi gerekmektedir. Tehlikeli veya çok tehlikeli bir iş yapıyorsa bu yükümlülük 01.07.2013 tarihinde yerine getirilmesi gerekmektedir.
2. Alt taşeron çalıştıran firmalar ana dosyalarında kaç kişi olduğuna bakılmaksızın altında kayıtlı taşeronların işçi sayıları ile birlikte işçi sayısı hesabı yapması gerekir. Tam tersi olduğunda başka bir firmanın alt taşeronu olduğunda İSG yükümlülükleri ana işveren ile birlikte sizi de kapsamaktadır.